

Slovesný čas (*tense*) je gramatický systém, jenž pomocí tvaru přísudku systematicky vyjadřuje časové vztahy předešlosti a následnosti mezi časem, kdy se vyjadřovaná skutečnost udála a časovým bodem promluvy (či časovým bodem, který je brán za základ). V angličtině má velký vliv skutečný fyzikální čas, ale v japonštině hraje spíše roli psychika mluvčího. V moderní japonštině se podle *~u* tvaru a *~ta* tvaru přísudku rozlišují dvě kategorie: přítomnost/budoucnost (neminulost) a minulost.

<u>~u tvar dějových sloves</u>	funkce koncového tvaru
① vyjádření budoucnosti	明日、必ず 行く。 (Zítř (tam) určitě půjdu.)
② vyjádření současných zvyků	毎日、日記を付ける。 (Každý den si píšu deník.)
③ vyjádření určité pravdy	雨降って、地固まる。 („Po dešti je zem tvrdší.“ přísloví)
④ vyjádření vlastností jevů	水は高きより低きへ流れる。 (Voda teče shora dolů.)
⑤ vysvětlení, stává se direktivním stylem	まず、野菜に塩・ ^{こしょう} ;胡椒する。 (Nejprve zeleninu osolíme a opeříme.) 未、手を挙げる。 (Ti, co ještě nebyli, zvednou ruku.)
<u>~u tvar stavových sloves</u>	funkce koncového tvaru
① vyjádření současného stavu	猫がいる。 (Máme (tu) kočku.)
② vyjádření stavu do současnosti	黒猫が昨夜からいる。 (Od včerejší noci (tu) máme černou kočku.)
③ vyjádření budoucího stavu ¹	明日、試験がある。 (Zítř se píše test.)
<u>~ta tvar dějových sloves</u>	funkce koncového tvaru
① vyjádření minulé akce či skutečnosti	昨日、大きな鯉を釣り上げた。 (Včera jsem ulovil velkého kapra.)
② vyjádření zvyku v minulém období	子供の頃、よく川へ 釣りに行った。 (V dětství jsem často chodil k řece rybařit.)
③ vyjádření vlastností věcí v minulosti	若い頃は、よく ^{よふ} ;夜更かしをした。

¹ Substantiva a adjektiva jsou na tom v základu stejně jako slovesa stavu, avšak nemají užití pro vyjádření budoucnosti.

(V mládí jsem často ponocoval.)

~ta tvar stavových sloves

funkce koncového tvaru

① vyjádření minulého stavu

母、昔は痩せていた。

(Maminka kdysi bývala štíhlá.)

② vyjádření zvyků, obyčejů v minulosti

この時期、渡り鳥が河原にたくさん来ていた。

(V tomto čase bývalo v Kawaře mnoho stěhovavých ptáků.)

③ vyjádření vlastností věcí v minulosti

私は、子供の頃、^{びょうじゃく};病弱であつ

た。

(Já jsem jako dítě míval chatrné zdraví.)

Ohebná částice *ta* vyjadřuje kromě minulého času (Kinó, *eiga wo mita*. Včera jsem viděl film.), kromě aspektu dokončení (Mó, *ano eiga wa mita*. Ten film jsem už viděl.) a aspektu pokračování stavu (^{へそ}; 臍の曲がった人 člověk s pokrouceným charakterem) také např. údiv = *At, saifu ga atta*. (Hele, peněženka!), ověřování = *Šukudai, deteta?* (Co úkoly? Zadali?), vzpomínání si = *Are, kimi dare datta?* (Hej, kterež že to ty seš?), rozkaz = *Sá, banana jasui jo. Katta. Katta*. (No tak, banány jsou laciné. Kup je! Kup!), výčitky = *Á, mata džikoččatta*. (Aj, zase jsem naboural.) apod. V těchto případech jsou vyjadřovány pocity a postoje mluvčího vůči daným stavům a skutečností, a tím se tedy blíží slovesnému způsobu I.

~u tvar dějových a stavových sloves

funkce atributivního tvaru

① vyjádření v současnosti probíhající akce

^{こくえん};黒煙をあげて走る車

(vůz, jenž při jízdě vypouští černý kouř)

② vyjádření současného stavu

両国を^{ぶんだん};分断する^{こっきょうせん};国境線

(hraniční linie oddělující obě země)

~ta tvar dějových a stavových sloves

funkce atributivního tvaru

① vyjádření významu dokončení

今年登れば百回登ったことになる。

(Jestliže (tam) vystoupám letos, bude to po sté.)

② vyjádření vlastností, pokračování stavu

鼻の曲がった^{さけ};鮭

(losos se zahnutým nosem)

Obecně existuje tendence pro částici *ta* v koncovém tvaru vyjadřovat minulost (slovesný čas) a v atributivním tvaru vyjadřovat dokončení (aspekt) či pokračovací vid (aspekt).

(vyňato z knihy 『現代日本語文法入門』, autor 小池清治)